
Obsah

Poděkování	9
Úvod	13
Struktura této knihy	13
Ideologie a pedagogika	17
Konstituční pojmy textu: Od mýtu k nacionalismu	20
Mýtus, teorie, racionalita a ideologie jako funkce života	20
Řešení problémů, inteligentní jednání a selhání	25
Od nahého individua k transnacionalismu: Původní komunalita života a myšlení	33
Metodologické poznámky I: Ideální (čisté) typy	37
Ideální (čisté) typy a jejich konceptuální prostor	37
Redukce empirického obsahu a konstrukce čistých typů	39
Čisté typy a autorita	42
Metodologické poznámky II: Slohy rané a pozdní moderny	43
Paradigma versus sloh myšlení a jednání	43
Sloh myšlení a jednání jako nástroj: Instrumentálnost lidského poznání	49
Systolická fáze proměny slohu rané moderny ve sloh pozdní moderny	51
Pedagogika mezi ranou a pozdní modernou	55
Základní teze monografie	58
Laboratorní mentalita	61
Arendtová a její konzervativismus	63
Moderní škola jako generální instituce nacionálního státu	64
Normalizace, homogenizace a exkluze	65
Změna zadání	68
Stát, věda a obsahová disciplinace kurikula	70
Na lodi, do které se hrne voda	71
PRVNÍ ČÁST	
Pedagogika a myšlení Bud'/Anebo	75
1.1 Hlubší společný základ a myšlení Bud'/Anebo	75
1.2 První figura Bud'/Anebo: Teorie, nebo praxe	79
1.2.1 Historické kořeny oddělení teorie a praxe	79
1.2.2 Historie odtržení teorie od praxe v pedagogice: 19. století	81
1.2.3 Historické odůvodnění vzniku striktního oddělení teorie a praxe	84

1.2.4 Historie odtržení teorie od praxe v pedagogice: 20. století	86
1.2.5 Pedagogika a pracovní teorie vědy.....	89
1.3 Druhá figura Bud’/Anebo: Boj tradicionalismu s alternativismem	91
1.3.1 „Kurikulum budoucnosti“ a jeho kritici	92
1.3.2 Arendtová o krizi výchovy a vzdělávání	94
1.3.3 Vzdělávání a výchova převráceny zpět z hlavy na nohy	95
1.3.4 Digrese: Obsahy a formy vyučování	98
1.3.5 Arendtová a politické dilema moderní společnosti	100
1.3.6 Heideggerův stín a liberalismus nahého individua	101
1.3.7 Arendtová a spor tradicionalistů s alternativisty	107
1.4 Třetí figura Bud’/Anebo: Klíčové kompetence, anebo opět obsah	110
1.4.1 Kompetence jako naděje pedagogiky 21. století.....	111
1.4.2 Kompetence jako pedagogická kategorie, nebo jako „vodítko“?	112
1.4.3 Kompetence jako rodina podobností	115
1.4.4 Nenápadná změna v pojetí kompetencí po první dekádě nového tisíciletí	117
1.4.5 Paradox rané moderny: Vnější je normováno uvnitř	118
1.4.6 Zrození transcendentální struktury: Kant.....	120
1.4.7 Upevňování představy transcendentální struktury: Od Hegela k empiristům.....	122
1.4.8 Zrození kompetence jako transcendentální struktury: Chomsky	124
1.4.9 Transcendentální struktura a lingvistika: Od performancí ke kompetenci.....	128
1.4.10 Transcendentální struktura v prostředí pedagogiky a dějinný kontext	131
1.4.11 Transcendentální struktura v prostředí pedagogiky	133
1.4.12 Kompetence a selhání kritiků neoliberalismu.....	136
1.5 Shrnutí první části: Důsledky figury myšlení Bud’/Anebo	141

DRUHÁ ČÁST

Pedagogická filozofie 21. století: Filozofie přítomnosti versus filozofie počátku

2.1 Struktura pedagogiky a role pedagogické filozofie	148
2.1.1 Atomistický versus funkcionalistický styl myšlení	148
2.1.2 Struktura pedagogiky jako hierarchie entit: Brezinka.....	152
2.1.3 Struktura pedagogiky jako souhra aspektů.....	155
2.1.4 Aspekt pedagogické filozofie v kontinuitě řešení pedagogického problému.....	158

2.2 Účinná pedagogická filozofie	159
2.2.1 Planá a účinná filozofie: Dějiny filozofů	159
2.2.2 Po konci dějin filozofů: Filozofie přítomnosti vs. filozofie počátků	162
2.3 Patočkovská filozofie výchovy jako filozofie počátků	164
2.3.1 Patočka a neohelénismus rané moderny.....	164
2.3.2 Nahlédnutí jako jádro Patočkovy filozofie dějin.....	166
2.3.3 Patočkovská filozofie dějin jako produkt neohelénismu.....	170
2.3.4 Reálné dějiny starověkých Athén.....	172
2.3.5 Platón a řecká iracionalita	174
2.3.6 Nové elitářství a sociální násilí jako důsledek Patočkovy útěsné filozofie dějin.....	179
2.3.7 Důsledky Patočkovy filozofie dějin: Patočkovská filozofie výchovy	183
2.3.8 Patočka vysvléknutý z dresu Dějin filozofů.....	186
2.4 Liessmann: Tradicionalismus a elitářství v postmoderním hávu.....	187
2.4.1 Liessmannovo nevědomé dilema: Elita versus elita.....	188
2.4.2 Další figura myšlení Bud'/Anebo: Užitek versus krásno.....	191
2.4.3 Humboldtovská univerzita: Lék na společnost nevzdělanosti?	203
2.4.4 Filozofie počátků a její důsledky: Elitářství a konzervativismus	212
2.5 Boj proti neoliberalismu a jeho postmoderní tradicionalismus.....	214
2.5.1 Foucault: Moc a governmentalita	215
2.5.2 Neoliberální governmentalita: Foucault v rukou bojovníků proti neoliberalismu.....	218
2.5.3 Jedná se skutečně o foucaultovské pojetí moci a governmentality?.....	221
2.6 Shrnutí Druhé části: Neexistuje <i>Ursprung</i>, jen tisíce <i>Entstehungen</i>	224

TŘETÍ ČÁST

Krise instituce školy: Pedagogika a stát mezi dvěma slohy myšlení a jednání.....

3.1 Utváření moderního světa – od rozvratu tradiční společnosti ke globalizovaným, univerzalizujícím se světům	227
3.1.1 Metodologický nacionalismus, metodologický kosmopolitismus	229
3.1.2 Formování veřejnosti jako zdroj státnosti: Deweyho metodologie sociálních věd.....	236
3.1.3 Od pozdně středověkých měst k nacionalismu	248
3.1.4 Povaha nacionalismu: Od univerzalistické mobility k nacionální konsolidaci	252

3.1.5 Rasistická povaha nacionalismu: Permanentní válka, plavý barbar a státní moc	255
3.1.6 „Policie“ a vědění: Discipline, starost o život a totální válka	266
3.1.7 Dvě konstrukce politické reality: Lidská práva a Schmittův „realismus“	282
3.1.8 Metahra: Boj o podobu kosmopolitního řádu	298
3.1.9 Závěr: Utváření kosmopolitního státu a institucionální dědictví nacionalismu	308
3.2 Racionalita a historie instituce moderní školy a čisté (ideální) typy současných škol.....	309
3.2.1 Školy hlavního vzdělávacího proudu: Běžný den v běžné třídě.....	310
3.2.2 Autoritářský a demokratický čistý (ideální) typ současné školy	312
3.2.3 Školy hlavního vzdělávacího proudu: Běžný den v běžné třídě podruhé	319
3.2.4 Racionalita instituce moderní školy	322
3.2.5 Historické okolnosti vzniku instituce moderní masové školy.....	328
3.3 Instituce školy: Rozbíjení kognitivní krajiny, normalizace a fetišizace poznatků.....	337
3.3.1 Kognitivní krajina: Filozofie a věda o podstatě kognitivních procesů	341
3.3.2 Kontinuita a hra: Podstata kognitivní krajiny	354
3.3.3 Rozbití kognitivní krajiny: Scientizace kultury a kurikula a funkce zbytnělé paměti.....	364
3.3.4 Disciplína, odtělesnění edukačního procesu a hierarchický dohled	376
3.3.5 Normování obsahů: Disciplinarita oborů, atomismus a nacionalismus.....	383
3.3.6 Obnovení primátu kognitivní krajiny.....	396
3.4 Kairos: Mimo ideje neoliberalismu i jeho kritiků.....	402
3.4.1 Ústup nacionálního státu a neoliberalistická řešení	403
3.4.2 Vzdělávání je přizpůsobením člověka „něčemu“	405
3.4.3 Vynucená individualizace: Univerzalita byznysu, anebo návrat do náruče státu	408
3.4.4 Zkušenost Říše: Záleží na vzdělání masy.....	412
Závěr	415
Co musíme udělat	415
Další kolo pendlování Bud'/Anebo	415
Nový svět, stará škola	418
Summary	441
Seznam literatury	445
Jmenný rejstřík.....	459
Věcný rejstřík.....	463